

výjadrenie Alkénym programom r. 1968 s rešpektovaním tých nových skutočností, ktoré priniesla súčasnosť. To predpoklada otvorené, pred tvárou ľudu neurobí ÚV KSC, bude to voda na mlyn tým tendenciam, ktoré pre vývoj socializmu a súčasnej obrody sú nežiaduce... (Niekoľko sa človeku vidí, že konfrontačné nátlaky vyhovujú konzervatívnym tendenciám, aby bol dôvod k zapnutiu brzd prestavbe. Treba starostivo uvážiť, čo terajšej obrode stojí v ceste...) Neponechávajte odstraňovanie deformácií minulosti, budú i opravným nátlakom, či náhode. Ono to príde, ak sa ÚV KSC, vláda i parlament tomu budú naďalej vyhnúť. Strana by mala stať na čele politickej obrody, ktorá povedie k obrode celej spoločnosti.

Písem tento list, i keď je hádzaná na mná a rovnako mysliacich komunistov „strany vylúčených“ špina s cieľom pokračujúcej diskriminácie. Aj ja prejavujem obavu nad možným vývojom a z toho pramenni moj list a tak sa naň treba pozerat. Verte, dialóg je nutný i s komunistami mimo členstva v KSC, rovnako ako s inými demokratmi nezávislých skupín, ktorým nie je a nemôže byť ľahostajný osud ľudu a našej vlasti.

Bliží sa 18. zjazd KSC. Od r. 1969 sa konali už 4 zjazdy KSC. Aky výsledok priniesli v oblasti povznesenia efektívnosti hospodárstva, vedeckotechnického rozvoja, povznesenia kultúry a vzdelania, ochrany zdravia ľudí, v oblasti ekológie, humanizácie spoločenského života i demokratizácie pre tento ľud? To sa už všeobecne vie. Prejavilo sa to v prehľbení zastavania za vyspelými krajinami Západu i niektorými rozvojovými krajinami.

Konajte teda tak, aby v poradí piatych zjazdov prijal také opatrenia, ktoré podmienia skutočnú obrodu strany, socializmu, obrodu celej tak vrstvenej spoločnosti, v ktorej každý milujúci túto vlast nájdzie svoje miesto v účasti na jej všeobecnom rozvoji pre blaho a ozajšné štastie budúčich generácií. Majte na mysli hodnoty, ktoré sú ľudu tejto krajinu prospěšné. Potláčte osobné pocitosti, ambície, prestíž a dajte príchod pravde, nech je i pre mnohých z vás akokoľvek tvrdá. Eud staršej i strednej generácie ju pozná. Čaká však na vaše korektné jej doznanie. Verte, že vo veci dotýkajúcej sa celých našich národov je možna „spoved“ iba pred tvárou väčšného ľudu. To ľud prijme skôr ako učelové taktizovanie a zamŕzlovanie pravdy, ktorou sám prežil.

Politika vojenského zásahu „normalizácie“ neobstáa pred skúškou času a dejín. Potvrdila to neúprsná prax, ktorá je najlepšou previerkou teórie. Preto spolu s Gramscim sa hásim k filozofii praxe. Aj posledných 20 rokov vydalo o tom svedectvo. Nech sa to stane hlavným kritériom pohľadu na minulosť a východiskom vpred k novej obrode našej spoločnosti.

Alexander Dubček

SÚA – A ÚV KSC, f. PÚV KSC, sign. 8133 (30.6.1989). – Xerokopie strojopisu, 9 s.

20

Občanská petice Niekolik vět.

První měsíce roku 1989 znova a jasně ukázaly, že i když se současné československé vedení velmi často zakliná slovy „přestava“ a „demokratizace“, ve skutečnosti se dosť zouflale vzpírá všemu, co demokracii vytváří nebo co ji alespoň vzdáleně připomíná. Petice a iniciativy občanů, které samo neorganizovalo, odmítá jako „nátlakové akce“, odlíšné politické nazory odsuzuje jako „antisocialistické“ a „nepřátelské“, pokojná lidová shromáždění rozhání; do přípravy nových zákonů nedovoluje veřejně mluvit.

Tytéž měsíce však zároveň ukázaly, že občanská veřejnost se už vymaňuje z letargie a že stále více lidí má odvahu veřejně projevit svou touhu po společenských změnách.

Pohyb ve společnosti se tak začíná stále povážlivější srážet s nehybností moci, roste společenské napětí a začíná hrozit nebezpečí otevřené krize.

Takovou krizi si nikdo z nás nepřeje.

Proto vyzýváme vedení naší země, aby pochopilo, že nadešel čas ke skutečným a důsledným systémovým změnám a že tyto změny jsou možné a mohou mít úspěch jen tehdy, bude-li jim předcházet vskutku svobodná a demokratická diskuse. Prvním krokem k jakýmkoli smysluplným změnám, novou ústavou počnaje a ekonomickou reformou konče, musí být tedy základní změna společenského klimatu v naší zemi, do kterého se musí vrátit duch svobody, důvěry, tolerance a plurality.

Podle našeho názoru je k tomu třeba:

1. Aby byly okamžité propuštěni všichni političtí vězňové.
2. Aby přestala být omezována svoboda shromažďování.
3. Aby přestaly být kriminalizovány a pronásledovány různé nezávislé iniciativy a začaly být konečně chápány i vládou jako to, cím v očích veřejnosti už dávno jsou, totiž jako přirozená součást veřejného života a legitimní výraz jeho různorůznosti. Zároveň by neměly být kladeny překážky vznikání nových občanských hnutí včetně nezávislých odborů, svazů a spolků.
4. Aby byly sdělovací prostředky i veškerá kulturní činnost zbaveny všech forem politické manipulace a předběžné i následné skryté цензуry a otevřeny svobodné výměně názorů a aby byly legalizovány sdělovací prostředky působící dosud nezávisle na oficiálních strukturách.
5. Aby byly respektovány oprávněné požadavky všech věřících občanů.
6. Aby byly všechny chystané i uskutečňované projekty, ktoré majú natrvalo změnit životní prostředí v naší zemi a předurčit tak život budoucích generací, neodkladně předloženy k všeobecnému posouzení odborníkům i veřejnosti.
7. Aby byla zahájena svobodná diskuse nejen o paděsátych letech, ale

i o pražském jaru, invazi pěti států Varšavské smlouvy a následné „normalizaci“. Je smutné, že zatímco v některých zemích, jejichž armády tehdy do československého vyuvoje zasáhly, se dnes už o tomto tématu začná věcně diskutovat, u nás je stále ještě velké tabu, a to jen proto, aby nemuseli odstoupit ti lidé z politického a státního vedení, kteří jsou odpovědní za dvacetileté upadání všech oblastí společenského života u nás.

Každý, kdo souhlasí s tímto stanoviskem, může i podpořit svým podpisem. Vlalu vyzýváme, aby s ním nenaaložila tak, jak je dosud zvyklá s nepohnutnými názory nakládat. Zasadila by tím osudnou ranu nadějím, jimiž jsme vedeni, totiž nadějím na skutečný společenský dialog jako jediné možné východisko ze slepé uličky, v níž se dnes Československo nalézá.

Signatáři petice se mohou obrátit na jednu z následujících adres:

Stanislav Deváry, Revoluční 1285 – byt 312, 760 01 Gottwaldov

Václav Havel, Engelsovo nábřeží 78, 120 00 Praha 2

Jiří Křížan, Navrátilova 16, 110 00 Praha 1

Saša Vondra, Trojanova 1, 120 00 Praha 2

Informace o Chartě 77 (samizdat), roč. 12 (1989), č. 14, s. 14–15.

21

1989, června, Praha

K čemu dozrál čas? Komentář Jana Rumla v samizdatovém Časopise pro kulturní a společenskou informaci – Sport.

S určitým záměrem nebo jenom tak postojí člověk na chodníku a dostane pendrekiem. Někdy se sejdě lidí víc, kráťejí po pěši zóně a volají třeba „svobodá“. Dostanou také pendrekiem, jsou odvlečeni a navíc dnes mohou až půl roku sedět. Anonymní moc, podepsaná sice výsledky své činnosti na každém rohu, uplatňovala doposud ranními přepady domácností, fackami ve vyšetrovnách a rozsudky v soudních símích konfrontací nepřímo. Nyní se cítí být zaskočena. Do této chvíle anonymní občan ukázal, že se už tolik nebojí, a moci vzhledem k její povaze nezbylo, než se mu postavit tváří v tvář. Aby bylo jasno, je to stávající komunistická moc, která inscenací pouličních bojůvek zavedla konfrontaci přímo.

Občan po střetu nikterak netouží, kdo by se nakonec chtěl nechat mlátit. Komunisté by možná raději nechali vodní děla doma, poněvadž výhodnějším se jeví držet lidí na uzde zastrašováním jiného typu, ale – příznacně pro rozklad systému již patrně neodvratný – jinak to nejde. Ted zni otázka, zda se této konfrontaci vyhnout tím, že občan opět rezignuje na své právo veřejně

projevovat své mínění, nebo ji z nezbytí přijmout jako součást dnešní reality a nedůstupnosti dát najevo, že realita zříká může být také zcela jiná.

Názorový vějíř v opozici je vskutku široký. Krajiní nekonfrontační postoj vychází z přesvědčení, že posledními zásahy policie byly nezávislé iniciativy již tak došť cítelne postiženy, ne-li v některých ohledech paralyzovány, a že je nyní potřeba vést „Zátkopovou válku“ a snažit se nejruznějšími způsoby infiltrovat do společnosti. Ukázat pozitivní tvář, zbavit se nálepky neprátele zřízení a činitelů chaosu, zastávat příkop nedlouhý mezi disidenty a ostatní populací a neohrožovat neodpovědným radikalismem ty akce ve strukturách, které svědčí o pozvolném procitání. To jsou jakási ideová východiska. Na jejich základě se formulují otázky programu, co aktuálně i strategicky dělat. Občany prý zaujmě, když jim předložíme alternativy k současnemu přežívání. Cesta od procitání ke bdění musí být dlážděna těmi správnými, přesnými a dosud nevyřčenými slovy. Jsme svědky pokusů o přůzkum veřejného mírnění korespondenční referendy a o písemnou diskusi na téma dialog. Vše s cílem aktivizovat lidí. Tohle všechno je asi skutečně potřebné, třebaže to není moje káva. Stojím na opačném okraji spektra, protože tyto iniciativy podle mne vyvěrají z pochybných východisek.

Předně – konfrontační linii, jak již bylo řečeno, si vymyslel režim a nikoli občané přítomni v ulicích. Rukavice hozená represivním aparátem nebyla zvednutá – jinak by asi Itally šutry. (Jenom mimochodem – doufám, že ti kdo tvrdí, že oznamovatelé manifestací ženou lidi na jatka, jenom nepronášeně hledají argumentaci. Jinak by byla dost podivná snaha aktivizovat někoho, o kom předpokládám, že se nechá policií bít jenom proto, aby plnil vůli třeba Českých dětí nebo mlátrové iniciativy.)

A dále: nepřestanu být otevřeným odpůrcem jakékoli totality, tedy i tohoto zřízení jenom proto, že by se to mohlo nyní politicky hodit. Tenhle neslavný systém téměř dokonale demontovala našestí jeho stržíci sami a role odpůrců se přece víceméně omezuje na verbální projekty neposlušnosti. Za nezdoplývali do policií zdecimovaného Výboru na obranu nespravedlivé stříhaných. Tehdy to byla rukavice hozená režimu, který ji, pravda, málokdy nechal ležet. A dnes je VONS zcela běžným úkazem na veřejné scéně (pro rádu jeho členů dokonce natolik normálním, že se angažují v atraktivnějších korporacích). Dovolují si opravu jiným tvrdit, že současná aktivizace ve strukturách se může dít právě na pozadí veřejných vystoupení v ulicích. Režim, již neschopný totální kontroly, poměrně s ulehčením (i když ne bez jistého znepokojení) nechává společnost ventilovat alespoň zdání důstojnosti, pokud samozřejmě nevybočí z rámce „socialistického pluralismu“.

Rovněž před lety proběhla v nezávislé prostředí diskuse o tom, jestli usilování o svobodu myšlení nezastírá pouze fakt, že je snazší než nějakou